

Alasjärven länsipuolen asemakaavan nro 8931, Alasjärven eteläpuoleisen raitiotieasemakaavan nro 8933 ja Linnainmaan raitiotievarikon asemakaavan nro 8876 luontoselvitys

Päiväys	2.11.2022
Tekijät	Jussi-Pekka Manner, Jaakko Kullberg
Tarkistaja	Lauri Erävuori
Projektinumero	YKK67238

Sisällys

1	JOHDANTO	3
2	SELVITYSALUE	3
3	MENETELMÄT	4
3.1	Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys.....	4
3.2	Hyönteiselvitys	5
4	TULOKSET.....	6
4.1	Kasvillisuus ja luontotyytit.....	6
4.2	Uhanalaiset ja suojellut kasvilajit.....	22
4.3	Vieraslajit	22
4.4	Hyönteiselvitys	23
4.4.1	Sudenkorennot.....	23
4.4.2	Perhoset	23
4.4.3	Kovakuoriaiset.....	24
5	ALUEEN KYTKEYTYMINEN VIHERVERKOSTOON	25
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	26
7	LÄHTEET	29

Selvityksessä käytetyt kartta-aineistot ©: Tampereen kantakartta ja ilmakuvat 2022, Maanmittauslaitoksen taustakartat 2022.

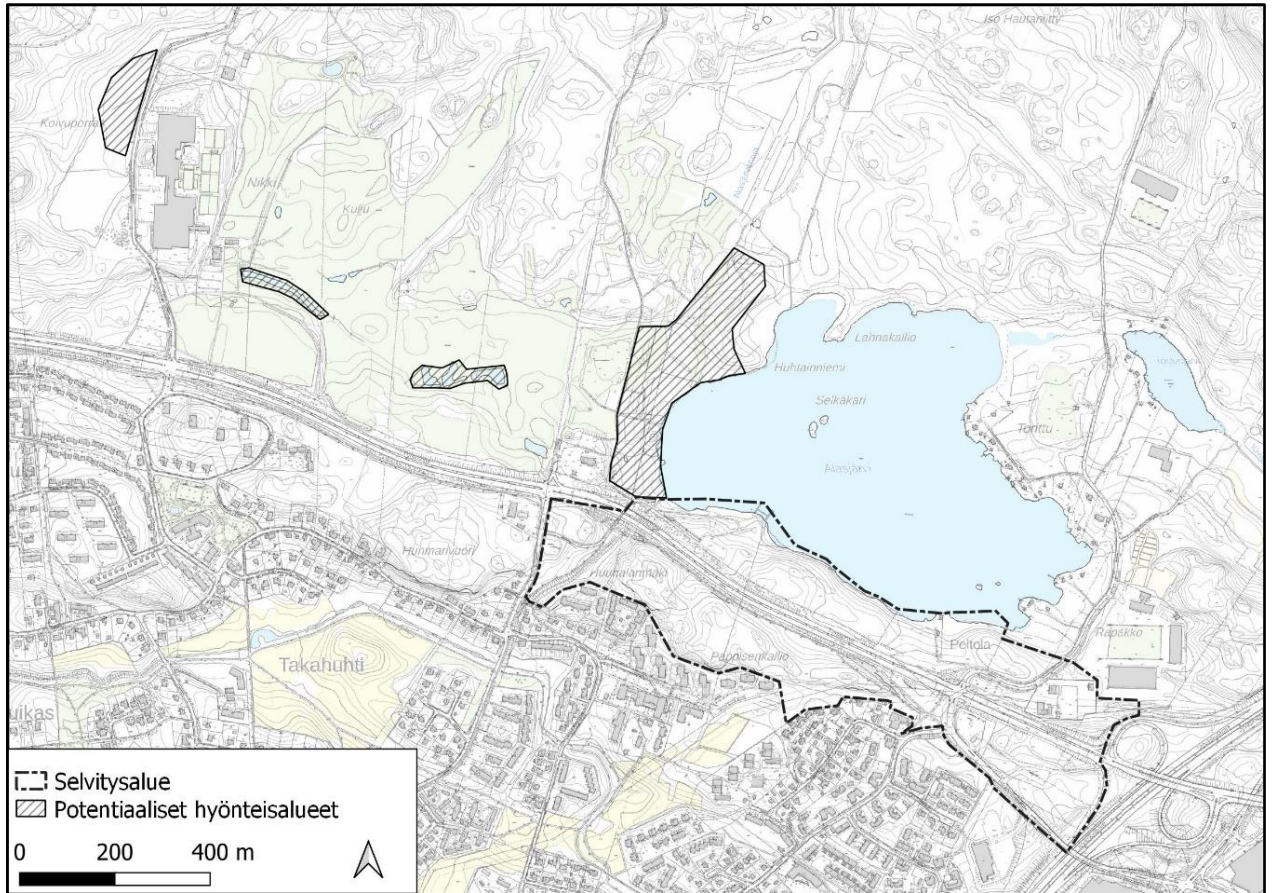
1 JOHDANTO

Tämä selvitys on tehty Tampereen kaupungin toimeksiannosta liittyen Alasjärven länsipuolen asemakaavan nro 8931 sekä Alasjärven eteläpuolen raitiotieasemakaavan nro 8933 ja Linnainmaan raitiotievarikon asemakaavan nro 8876 suunnitteluun. Alasjärven länsipuolelle, Teiskon tien varrelle on suunnitteilla uutta joukkoliikennevyöhykkeeseen tukeutuvaa kaupunkirakennetta. Raitiotielinjan rakentaminen edellyttää Alasjärven eteläpuolella asemakaavamuutoksia, jotka mahdollistavat raitiotien ja sen toiminnalle välttämättömien rakennusten ja rakenteiden toteuttamisen. Heikkilänkadun varrelle on suunnitteilla raitiotien edellyttämä säilytysvarikko, jonka yhteyteen selvitetään liityntäpysäköinnin sekä muun maankäytön mahdollisuuksia. Raitiotiekaavat sisältyvät kaavoitusohjelmaan vuosille 2022–2026 ja niiden valmistuminen on ajoitettu vuodelle 2024.

Tämän työn tarkoituksena oli toteuttaa Alasjärven eteläpuoliselta kaava-alueelta kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys sekä hyönteiselvitys. Hyönteiselvitys kattoi lisäksi Alasjärven yleissuunnitelma-alueella vuonna 2021 tunnistetut hyönteisten kannalta potentiaaliset kohteet.

2 SELVITYSALUE

Selvitysalue käsittää Alasjärven eteläpuolella Irjalankadun ja Jyväskyläntien välisen alueen Teiskon tien molemmin puolin. Selvitysalueen pinta-ala on noin 35 hehtaaria. Selvitysalueen läpi suuntautuvien teiden ulkopuolella selvitysalue on pääosin ulkoilureittien halkomaa kangasmetsää. Luoteisosiin sijoittuu Alasjärven etelärannan uimaranta, itäosiin lisäksi pysäköintialue sekä sähkö- ja huoltoasema. Lisäksi selvitettäviin kohteisiin kuului hyönteisten osalta Alasjärven länsiosan kosteat ranta- ja metsäalueet sekä kolme eri kosteikkokohdetta, joista läntisin on Toimelankadun länsipuolella ja kaksi, yhteensä neljä lampea käsittävää, kohdetta Tammer Golfkentällä.

Kuva 1. Alasjärven eteläpuolen kasvillisuus- ja luontotyyppi- sekä hyönteisselvityksen selvitysalueen rajaus sekä Alasjärven länsipuolisten potentiaalisten hyönteisalueiden rajaukset.

3 MENETELMÄT

3.1 Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys

Selvityksen lähtöaineistona on käytetty karttoja ja ilmakuvia. Aiemmat mahdolliset lajihavainnot alueelta tarkistettiin Lajitietokeskuksen Laji.fi -palvelusta (tiedot tarkistettu 9.6.2022, ml. viranomaishavainnot) sekä Tampereen kaupungin paikkatietoaineistoista. Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys tehtiin 27.6.-29.6.2022 ja siitä vastasi FM Jussi-Pekka Manner Sitowise Oy:stä. Maastossa rajattavina arvokkaina kohteina huomioitiin kasvillisuuden ja luontotyyppien osalta:

- Luonnonsuojelulain 29 § mukaiset suojeltavat luontotyytit
- Vesilain 2 luvun 11 § mukaiset suojeltavat vesiluontotyytit
- Metsälain 10 § mukaiset metsäluonnon erityisen tärkeät elinympäristöt

- Luontotyyppien uhanalaisuusluokituksen mukaiset uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit sekä lajien uhanalaisuusluokituksen mukaiset uhanalaiset ja silmälläpidettävät sekä alueellisesti uhanalaiset lajit.
- Alueellisesti ja paikallisesti edustavat luontokohteet (mm. perinneympäristöjen luontotyypit, iäkästä puustoa sisältävät kohteet, geologisesti arvokkaat muodostumat)

Tunnetut ja maastotyössä löydetty arvokkaat kohteet arvoettiin luontoarvojen perusteella. Kohteiden arvotuskriteereinä käytettiin kohteen edustavuutta, luonnontilaisuutta, harvinaisuutta ja uhanalaisuutta. Kangasmetsien luontotyyppien edustavuuden määrittelyssä huomiointiin metsän metsänhoidollinen tila, lahoppuujatkumo, lahoppuun määrä sekä elävän puuston rakenne ja puulajisuhteet. Kuvio on osoitettu kangasmetsien uhanalaiseksi luontotyyppiä vain, jos kohteella esiintyi lahoppu(jatkumo), puusto oli eri-ikäistä ja erirakenteista ja edustavuudeltaan kohtalainen-erinomainen. Luontotyyppien edustavuuden luokittelussa on hyödynnetty Tampereen kaupungin luontotyyppien edustavuus- ja luonnontilaisuusluokittelua, jonka luokat ovat: ei luontotyyppi, heikko, kohtalainen, hyvä ja erinomainen.

3.2 Hyönteisselvitys

Selvityksen maastotyöt tehtiin 17.6., 29.–30.6., 5.–6.7. ja 19.7.2022. Selvityksistä vastasi FM biologi Jaakko Kullberg. Selvityksessä kartoitettiin hyönteisille potentiaalisesti arvokkaita kohteita keskittyen erityisesti uhanalaisille ja direktiivilajeille tärkeisiin kohteisiin kasvillisuuden ja paahdeympäristöjen perusteella. Muun hyönteislajiston kannalta kiinnitettiin huomiota kasvillisuuteen, jolla tiedetään esiintyvän uhanalaisia lajeja, reheviin kosteikkoihin, jalopuihin ja lahoppukohteisiin. Eri kohteilla otettiin näytteitä kuoppapyydyksin, kasvillisuutta haavimalla tai karistamalla. Tarkastelussa oli varsinkin paahdeympäristöissä eläville erittäin uhanalaisille ahdeyökköselle (*Athetis gluteosa*) ja mäkihiilikkoille (*Anacamptis fuscella*) sopivat paahteiset elinympäristöt, jotka ovat yleensä melko pienialaisia.

Direktiivin liitteen IV sudenkorentoihin kuuluvia lampikorentolajeja havainnointiin haavia ja kiikareita käyttäen 17.6., 29.–30.6., 5.–6.7., ja 19.7.2022. Selvityksessä käytettiin apuna pääosin kiikaria ja havainnointi keskittyi Alasjärven reheville rannoille sekä Tammer Golfen lammikkoalueille.

Ahdeyökköstä ja muita yöllä lentäviä lajeja haavittiin 29.–30.6. ja 5.–6.7.2022 pääosin Teiskon tien varren pohjoisreunan ja itäosan tienvarsiruderaateilla sekä Niihamankadun välisillä kohteilla selvitysalueen itäpäässä, missä oli periaatteessa Ahdeyökköselle sopivia paahteisia kohteita.

Mäkihiilikoin maastotyöt tehtiin pääosin toukkia etsimällä 17.6. ja 29.6.2022. Muilla kerroilla haavittiin sopivia havaittuja metsäapilakasvustoja aikuisia silmällä pitäen. Myös mäkihiilikoille sopivat paahdeympäristöt keskittyivät selvitysalueen itäosaan niin Teiskontien pohjois- kuin eteläpuolisille tienvarsille.

Kosteikkoalueille asennettiin maanpinnassa ja sammalpeitteillä kulkevia kovakuoriaisia varten kuoppapydykset ajalle 17.6.-19.7.2022 Toimelankadun itäpuolella (10 kpl) ja Tammer Golfin lammikoille (30 kpl). Toimelankadun kohteessa ei ollut avovettä, mutta siellä ja Alasjärven länsilaidan luhdalla kerättiin rannan sammalpeitteellä eläviä hyönteisiä kasvillisuutta veden alle polkemalla. Pyynnin tavoitelajina oli erityisesti viherkehnäkiitäjäinen (*Chlaenius nigricornis*), joka on Suomessa erittäin uhanalaiseksi ja erityisesti suojeltavaksi luokiteltu maakiitäjäislaji. Se elää rannoilla ja kosteikkojen hetteköissä. Lajista on Tampereen seudulta useita vanhoja löytöjä ja ainakin yksi uudempikin löytöpaikka.

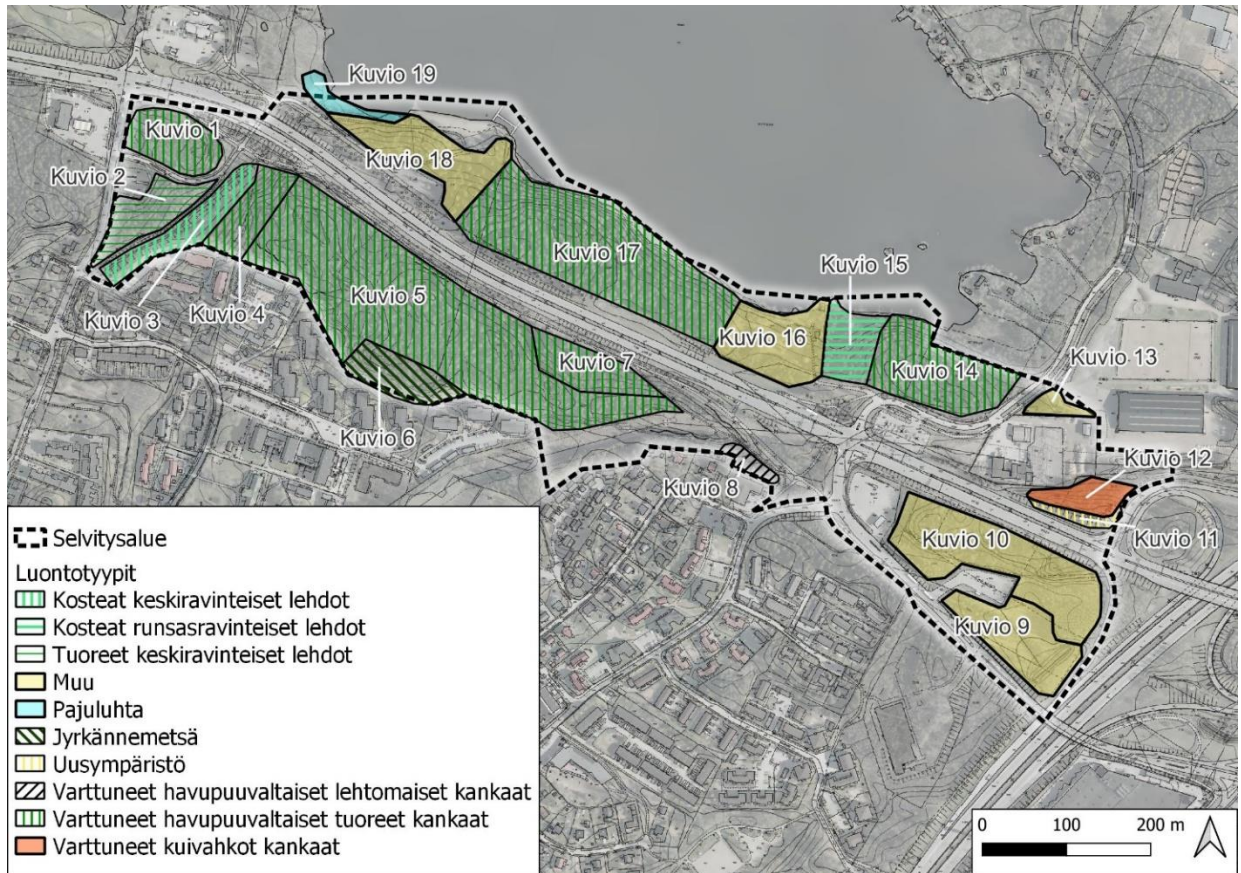
Vesikovakuoriaisille asennettiin 29.6.-5.7.2022 ajaksi veteen upotettavista limonadipulloista tehtyjä katiskoja, joissa syöttinä oli pieni pala naudan maksaa. Yksi pyydys oli rantaveteen asennettuna Tammer-Golfin molemmille vesikohteille sekä Alasjärven länsirantaan. Lisäksi kaikilta rantakohteilta otettiin näytteitä vesihaavilla. Tavoitteena oli selvittää Luontodirektiivin liitteen IV lajien, isolampisukeltajan (*Graphoderus bilineatus*) ja jättisukeltajan (*Dytiscus latissimus*) esiintymistä selvitysalueilla.

Kuoppapydysten ja sukeltajakatiskojen noin 1 000 yksilön aineisto käytiin läpi harvinaisia, uhanalaisia ja direktiivilajeja silmällä pitäen. Lajimäärityksessä käytettiin tarpeen tullen apuna mikroskooppia ja myös sukeltajakuoriaisten toukat, joita tuli paljon kuoppapydyksiin, käytiin läpi direktiivilajien osalta.

4 TULOKSET

4.1 Kasvillisuus ja luontotyypit

Selvitysalue koostuu pääosin metsäympäristöistä, joista suurta osaa on hoidettu virkistysmetseinä. Metsäalueilla risteää useita polkuja ja maasto on monin paikoin kulunutta. Selvitysalueelle sijoittuu myös useita kasvillisuudeltaan muuntuneita alueita. Selvitysalueen läpi suuntautuu useita teitä, joista Teiskontie on levein ja vilkkaimmin liikennöity. Puutarhalajistoa sekä kulttuurilajistoa on levinnyt paikoin metsäkuvioiden reunaosiin. Selvitysalueen tienpientareiden kasvillisuus on pääosin tavanomaista tienvarsikasvillisuutta, ja vaihtelee kuivemmista ketomaisista hiekkapohjaisista alueista niittykasvillisuuteen ja hulevesiputkien kosteisiin ympäristöihin. Vieraslajeista komealupiinia esiintyy hyvin runsaana, etenkin Teiskontien varrella.

Kuva 2. Luontotyypit selvitysalueella.

Kuvio 1 Tuore kangas

Selvitysalueen länsireunaan sijoittuu hoidettu sekapuustoinen tuoreen kankaan metsäkuvio, jossa havupuut kuitenkin ovat lehtipuita runsaampina. Puustoa on eri sukupolvissa, mutta lahopuu puuttuu käytännössä kokonaan. Kenttäkerroksen valtalajina on mustikka, jonka lisäksi yleisenä esiintyy mm. puolukka, metsälauha, metsäalvejuuri, metsäimarre, kevätpiippo ja oranmarja. Kuvion länsiosissa on hieman lehtomaisen kankaan kasvillisuutta, ja käenkaali on yleinen. Kuvion keskiosissa on kosteampi kaistale, jonka kenttäkerroksessa saniaisat ja pohjakerroksessa korpilahkasammal ovat yleisiä. Kuvion itäosa on kuivempaa ja avoimempaa tuoretta kangasta. Kuviota reunustavien tienpientareiden kasvillisuuteen kuuluvat mm. niittyleikki, vuohenputki, mesiangervo, valko- ja puna-apila, nurmipuntarpää, niittysuolaheinä, niittynätkelmä, metsätähtimö, hiirenvirna ja paimenmatara. Kohde on edustavuudeltaan heikko.

Kuva 3. Tuoretta kangasta kuviolla 1.

Kuvio 2 Tuore keskiravinteinen lehto

Puustoltaan melko monipuolinen tuoreen lehdon metsäkuvio, jonka valtapuuna on kuusi. Sekapuustona esiintyy lisäksi hieskoivua ja harmaaleppää sekä järeitä haapoja. Alemmassa latvuserroksessa kasvaa kuusien ja edellä mainittujen lehtipuiden lisäksi vaahteraa. Alueella on vanhoja kantoja hakkuiden jäljiltä. Kuvion vähäinen lahopuu koostuu lähinnä pieniläpimittaisista maapuista. Pensaskerroksessa esiintyy harvakseltaan lehtopensaita, kuten tuomea, punaherukkaa ja taikinamarjaa. Paikoin kulttuurivaikutteisen kenttäkerroksen lajistoon kuuluvat käenkaali, mustikka, metsäalvejuuri, metsäkurjenpolvi, metsätähti, lehtotesma, sinivuokko, oravanmarja, metsäimarre ja nuokkuhelmikkä, avoimemmilla paikoilla myös nurmitädyke, aholeinikki ja ahomansikka. Alueella esiintyy lisäksi puistolemmikkiä ja talvioita. Kohde on edustavuudeltaan kohtalainen.

Kuva 4. Tuoretta lehtoa kuviolla 2.

Kuvio 3 Kosteaa keskivinteinen lehto

Huunalanmäen alueella esiintyy Alasjärveltä laskevan ojan varressa kapealla kaistaleella kostea keskivinteista lehtoa. Ojan länsi- ja luoteispuolella ulkoilutien varrella lehto on hoidetumpaa kuin itä-kaakkoispuolella ojaa. Lehtipuuvaltaisen kuvion pääpuulajina on harmaaleppä, jonka lisäksi yleisinä ovat tuomi, hieskoivu ja harmaaleppä. Kuusta esiintyy yksittäisinä ja runsaammin kuvion itäreunassa. Kuviolla esiintyy myös kookkaita ja monihaaraisia raitoja. Pensaskerroksessa on em. puiden taimien lisäksi punaherukkaa ja taikinamarjaa. Kenttäkerroksen ominaislajeja ovat hiirenporras, rönsyleinikki, metsäkorte, kyläkellukka, sudenmarja, metsäkurjenpolvi, lehtohorsma, mustikka, metsäimarre, metsäalvejuuri, lillukka ja käenkaali. Kuvion puusto ei ole täysin luonnontilainen ja vähäinen lahoppuusto koostuu lähinnä pieniläpimittaisesta lehtimaapuusta. Ulkoilutien ja pihapiirien ympäristössä kuvion kasvillisuus on kulttuurivaikutteista ja eteläreunalla pihapiirien läheisyydessä esiintyy myös vieraslajeja, kuten komealupiini, kurturuusu ja terttuselja. Kohde on edustavuudeltaan kohtalainen.

Kuva 5. Kuvion läpi virtaavan ojan ympäristössä lehto on lehtipuuvaltaista (vasen kuva) ja itäosissa kuusi yleistyy (oikea kuva).

Kuvio 4. Tuore kangas

Puustorakenteeltaan melko monipuolinen kuvio, jonka valtapuuna on kuusi. Sekapuuna on lisäksi hieskoivua sekä mäntyä. Osa puustosta on järeää ja lahopuuta on kohtalaisesti. Nuoria kuusia on paikoitellen hyvin tiheässä ja kenttäkerros on paikoin aukkoinen. Kenttäkerroksen aukkoisuutta ja kasvillisuuden kuluneisuutta lisäävät alueelle sijoittuvat lukuisat polut. Kenttäkerroksen valtalajina on mustikka, jonka lisäksi esiintyvät yleisinä metsäalvejuuri, oravanmarja, puolukka, metsälauha sekä käenkaali. Kuvio vaihtuu idässä hoidetumpaan männikköön. Kohde on edustavuudeltaan kohtalainen.

Kuva 6. Kuvion 4 tuoretta kangasta.

Kuvio 5 Virkistysmetsä

Kuvio on puustoltaan melko tasaikäinen kuusivaltainen hoidettu virkistysmetsä, jonka kenttäkerroksessa vallitsevana on pääosin tuoreen kankaan kasvillisuus. Puustossa myös mänty on paikoin runsaana, ja kuivahkon kankaan kasvillisuutta esiintyy pienalaisesti, etenkin kuvion eteläosien kallioisilla alueilla. Avoimissa kohdissa vallitsevina ovat heinät, joiden lisäksi esiintyy mm. maitohorsmaa, niittyleinikkiä ja hiirenvirnaa. Kuviolla on paikoin kosteampia kohtia, joiden pohjakerroksessa esiintyy korpi- ja kangasrahkasammalta sekä karhunsammalia. Alueella risteää useita polkuja, ja kenttäkerros on paikoin hyvin kulunutta polkuverkoston ympärillä. Kuvion puustossa on pienalaisesti monirakenteisuutta, mutta lahopuu puuttuu käytännössä kokonaan tai sitä on hyvin vähän. Tuoreiden kantojen perusteella puustoa on melko hiljattain hoidettu ja kaadetut puunrungot on korjattu alueelta pois. Kohde on edustavuudeltaan heikko.

Kuva 7. Kuvion 5 metsää, jonka puusto on pääosin tasaikäistä ja kenttäkerros kulunutta (vasen kuva). Paikoin mänty on valtapuuna ja kenttäkerros on heinittynyt (oikea kuva).

Kuvio 6 Rinnemetsä

Selvitysalueen etelälaidalle sijoittuu puustoltaan ja kasvillisuudeltaan ympäröivästä virkistysmetsästä selvästi erottuva metsäkuvio. Kuvio käsittää kalliojyrkänteen, sen yläpuolisen kallioisen metsän sekä jyrkänteen alustan. Jyrkänteen yläpuolella kenttäkerroksessa vallitsevana on tuoreen ja kuivahkon kankaan, paikoitellen myös lehtomaisen kankaan kasvillisuus. Lahopuuta on tällä alueella melko runsaasti sekä pysty- että maapuuna. Jyrkänteen alustalla esiintyy kaapeana kaistaleena kulttuurivaikutteista tuoretta lehtoa. Kuvion kenttäkerroksen lajistoon kuuluvat mm. mustikka, metsätähti, oravanmarja, puolukka, kielo, kangasmaitikka, käenkaali, metsälauha, kivikkoalvejuuri, metsäkurjenpolvi, kallioimarre, nuokkuhelmikkä, kultapiisku, metsäimarre ja lehtoarho. Pensaskerroksessa esiintyy kallionpäälisissä osissa katajaa, jyrkänteen alla lehtipuiden taimien lisäksi lehtopensaista koiranheisi ja taikinamarja. Kohde ei edusta uhanalaista luontotyyppiä.

Kuva 8. Vasemmassa kuvassa lehtokasvillisuutta kalliorinteiden alla, oikealla kalliolaen metsää.

Kuvio 7 Tuore kangas

Ympäröivästä metsästä selkeästi erottuva, melko edustava ja paikoin hyvin kivikkoinen tuoreen kankaan metsäkuvio. Monikerroksisen puuston valtapuuna on kuusi, sekapuuna esiintyy myös mäntyä. Alemmissa latvuserroksissa ja taimena esiintyy kuusen ja männyn lisäksi pihlajaa. Osa puustosta on hyvin järeää ja lahoppuuta on alueen kokoon nähden melko runsaasti. Kenttäkerroksessa vallitsevana on kookas mustikka, jonka lisäksi yleisinä ovat käenkaali, oravanmarja, metsäalvejuuri, kivikkoalvejuuri, metsätähti, vanamo, puolukka, metsäimarre ja sananjalka. Kivikkoisissa ja varjoisissa osissa pohjakerroksessa esiintyy rahka- ja lehväsammalia sekä paikoin sulkasammalta metsäkerros- ja seinäsammalen lisäksi. Kasvillisuudessa on lievä kulumista pienten polkujen ympärillä. Edustavuus on hyvä.

Kuva 9. Tuoreen kankaan metsää kuviolla 7.

Kuvio 8 Kulttuurivaikutteinen lehtomainen kangas

Selvitysalueen poikki sijoittuvan voimajohdon ja selvitysalueen eteläreunan välissä esiintyy kaipa kaistale melko järeäpuustoista metsää. Metsäkuvion kasvillisuus on pääosin lehtomaisille kankaille ominaista, mutta kulttuurivaikutteista. Yleisinä esiintyvät mustikka, käenkaali, kultapiisku, metsäalvejuuri, lillukka, metsäorvokki, metsäimarre, nurmitädyke, sananjalka ja salokeltano, ja pensaskerroksessa vadelma. Kohde on edustavuudeltaan heikko.

Kuva 10. Kulttuurivaikutteista lehtomaisen kankaan metsää kuviolla 8.

Kuvio 9 Joutomaa

Heikkilänkadun ja Jyväskylätien väliin sijoittuu pääosin heinittynyt alue, jonka puusto koostuu tasaikäisestä ja nuoresta koivikosta. Vanhojen karttojen ja ilmakuvien perusteella alue on ollut aiemmin peltoa. Alueen itäosan, osittain putkeen sijoittuvan ojan varren kasvillisuudessa on kostean lehdon piirteitä, mutta alue on kasvillisuudeltaan muuntunut. Alueella on runsaasti komealupiinia. Kohde ei edusta uhanalaista luontotyyppiä.

Kuva 11. Heikkilänkadun varren joutomaata (vasen kuva) ja ojanvarren kasvillisuutta (oikea kuva).

Kuvio 10 Teiskontien ja Heikkilänkadun välinen metsäalue

Teiskontien eteläpuolelle selvitysalueen itäosissa sijoittuu metsäalue, jonka puusto koostuu pääosin eri kehitysvaiheissa olevista talousmetsiköistä. Osalla alueesta nuori puusto on hyvin tiheää. Alueella on yksittäisiä järeitä puita ja lahopuu koostuu lähinnä pieniläpimittaisista mäntymaapuista. Puustokuvioiden pienipiirteisyyden ja alueen muuntuneisuuden vuoksi kuvio ei ole luettavissa uhanalaiseksi luontotyyppiä.

Kuvio 11 Uusympäristö

Teiskontien pohjoispuolelle tienpientareen rinteeseen sijoittuu valoisa, hiekkapohjainen, kuiva ja kasvillisuudeltaan tavanomainen uusympäristö. Rinteen kenttäkerroksen valtalajeina ovat keltanot. Itäosa alueesta on rehevämpää, ja näissä osissa myös metsäapila on runsaana. Muita lajeja ovat mm. pujo, maitohorsma, siankärsämö, keltanokitkerö, päivänkakkara, ahosuolaheinä, lituruohot, itäosissa myös niittynätkelmä, metsätähtimö, pietaryrtti ja harakankello. Rehevässä itäosassa myös komealupiinit ovat runsaina. Lupiinikasvusto jatkuu Jyväskylätien rampin pientareella kuviolta pitkälle koilliseen. Kohde ei edusta uhanalaista luontotyyppiä.

Kuva 12. Uusympäristön kasvillisuutta (vasen kuva) ja lupiinikasvustoa kuvion 11 itäosissa (oikea kuva).

Kuvio 12 Kuivahko kangas

Teiskontien ja selvitysalueen itäosissa sijaitsevan sähköaseman väliin sijoittuu pienialainen metsäkuvio, joka on suurilta osin varttunutta kuivahkoa kangasta, paikoin pienialaisesti myös kuivaa kalliometsää. Rajauksen pohjoisosan rinteeseen sijoittuu kapea kaistale kuusivaltaista tuoretta kangasta, jonka puustosta osa on järeää. Myös lahoppuuta on maapuuna kohtalaisesti. Kenttäkerroksen lajistoon kuuluvat puolukka, oravanmarja, kanerva, metsälauha, mustikka, metsätähti, metsämaitikka, avoimilla kallioalueilla myös ahosuolaheinä. Alueen puustoa on harvennettu ja alueella on melko runsaasti vanhoja kantoja. Kohde on edustavuudeltaan heikko.

Kuva 13. Kuivahkoa kangasta (vasen kuva) ja tuoretta kangasta (oikea kuva) kuviolla 12.

Kuvio 13 Muuttunut lehtomainen kangas

Niihamankadun ja ratsastuskeskuksen väliin sijoittuu pienialainen muuttunut metsäalue, jonka lisäksi kuvioon kuuluu ratsastuskeskuksen ympäristön nurmialue. Kuvion valtapuuna on kuusi, alemmassa latvuserroksessa ja taimina esiintyy lisäksi tiheässä pihlajaa, raitaa sekä vaahteraa. Kenttäkerroksen lajeihin kuuluvat mm. oravanmarja, käenkaali, nurmitädyke, koiranputki, lillukka, ahomansikkaa, koiranheinä, mustikka, maitohorsma, rönsyleinikki sekä tarha-alpi. Vieraslajeista alueella esiintyy karhunköynnöksiä ja komealupiinia. Kohde ei muuntuneisuutensa ja pienialaisuutensa vuoksi ole luettavissa uhanalaiseksi luontotyyppiä.

Kuva 14. Kuvion 13 muuttunutta metsää.

Kuvio 14 Tuore kangas

Peltolan alueelle Niihamaantien pohjoispuolelle sijoittuu kuusivaltainen tuore kangasmetsäkuvio. Kuvion itäosassa puusto kasvaa hyvin tiheässä ja kenttäkerros on paikoin aukkoisen. Sekapuuna esiintyy mäntyä ja hieskoivua, alemmissä latvuserroksissa lisäksi pihlajaa. Alueen puustossa on hieman eri-ikäisrakenteisuutta, lahoppuuta esiintyy yksittäisinä maapuina, Alasjärven rannan tuntumassa hieman runsaammin. Pystylahopuu koostuu kuvion itäosissa lähinnä kilpailussa hävinneistä riukumaisista männyistä. Alueella on vanhoja kantoja melko runsaasti vanhojen hakkuiden jäljiltä. Alueella risteää useita polkuja ja kasvillisuus on polkujen ympäristössä lievästi kulunutta. Rannan tuntumassa kuluneisuus on voimakkaampaa. Kenttäkerroksen lajistoon kuuluvat mustikka, puolukka, metsälauha, oravanmarja, metsäalvejuuri, käenkaali, metsäimarre, korpi-imarre ja pikkutalvikki. Rannan tuntumassa kenttäkerroksessa esiintyvät kurjenjalka, ranta-alpi, rentukka, jokapaikansara, rantamatara, röyhyvihvilä. Puustossa harmaaleppä runsastuu. Kuvio on edustavuudeltaan kohtalainen.

Kuva 15. Kuvion 14 tuoretta kangasta. Vasemmalla kuvion edustavampia osia rajauksen keskiosissa, oikealla itäosien tiheää metsää, jonka pohjakerros on aukkoisen.

Kuvio 15 Kosteä runsasravinteinen lehto

Kuvio käsittää kostean lehtoalueen ja sitä reunustavan rinneosien lehtomaisen kankaan. Alueella on mutaisia ja kosteita painanteita, joissa mesiangervo ja rentukka ovat runsaina, paikoin esiintyvät myös hiirenporras ja isoalvejuuri. Kohteen keskiosissa on salaojaputki, josta vesi virtaa kohteen läpi purona Alasjärveen. Uoman ympärillä kenttäkerroksessa luhtalemmikki ja saniaiset ovat runsaina. Kuvion kenttäkerroksen lajeja ovat myös terttualpi, järvikorte, rantamatar, lehtovirmajuuri, luhtalitukka, korpikaisla, sudenmarja, kyläkellukka, kevätlehtoleinikit, karhunputki, vuohenputki ja huopaohdake. Lehtopensaista alueella esiintyy etenkin mustaherukkaa. Lehtoaluetta ympäröivät loivat rinteet ovat lehtomaista kangasta. Kuvio on sekapuustoinen, ja sen puusto on melko järeää. Kuviolla kasvaa useita puusukupolvia ja lahoppuuta on kohtalaisesti. Kuvion luoteisosassa järvenrannan tuntumassa rakennusten viereen on kasattu vanhoja jätteitä, jotka tulisi kerätä alueelta pois. Kohde on edustavuudeltaan hyvä.

Kuva 16. Kuvio 15 käsittää pusikkoisen ja osittain avoimen, puutarhalajien vallitseman alueen selvitysalueen keskiosissa. Alueen reunalle sijoittuu ulkoilupolku.

Kuvio 16 Vanha pihapiiri

Alasjärven etelärannalla sijaitsevan vanhan heinittyneen pihapiirin puusto on pääosin istutettua koivua. Lisäksi puustoon kuuluvat mänty, lehtikuusi, terijoensalava sekä yksi melko järeä tammi. Pihan valtalajeina ovat vaihtelevasti heinät (mm. koiranheinä, nurmipuntarpää) suuret ruohot (mesiangervo, kellukat) ja vuohenputki. Alueella on runsaasti puutarha- ja vieraslajeja. Haitallisista vieraslajeista esiintyy kurturuusua. Muita vieraslajeja ovat mm. terttuselja ja idänkanukka. Kohde ei edusta uhanalaista luontotyyppiä.

Kuva 17. Kuvion 16 vanhaa pihapiiriä.

Kuvio 17 Tuore kangas

Kuvio käsittää paikoin melko järeäpuustoisien ja monikerroksisten metsäkuvion, jossa vallitsevana luontotyyppinä on varttunut havupuuvaltainen tuore kangas. Paikoin esiintyy pienialaisesti lehtomaisen kankaan kasvillisuutta, Teiskontien läheisyydessä on paikoitellen kuivahkoa kangasta. Koko alueen valtapuuna on kuusi, sekapuuna esiintyy melko runsaasti mäntyä sekä koivuja. Alemmassa latvuserroksessa on em. puiden lisäksi pihlajaa. Kuusta kasvaa paikoitellen hyvin tiheänä ja kenttäkerrosta varjostavana. Kuvion alueella on lisäksi runsaasti polkuja, joiden varrella kasvillisuus on eriasteisesti kulunut. Kuvio on paikoin kivikkoinen, erityisesti järvenrannan tuntumassa. Lahopuuta on alueella melko runsaasti sekä pysty- että maapuuna. Kohde on edustavuudeltaan hyvä.

Kuva 18. Tuoretta kangasta kuviolla 17.

Kuvio 18 Uimarannan ympäristö

Alasjärven uimarannan ja sen parkkipaikan ympäristö on suurelta osin muuttunutta, kulttuuri-vaikutteista ja paikoin voimakkaasti kulunutta lehtomaista kangasta. Paikoin esiintyy rehevämpiä kohtia, joissa on lehtokasvillisuutta. Alueen kuusivaltaista puustoa on harvennettu ja alueella on runsaasti sekä vanhoja että tuorempia kantoja. Kuvion länsiosissa puusto on pääosin nuorta lehtipuustoa. Kenttäkerroksen lajistoon kuuluvat mm. lillukka, metsäkurjenpolvi, käenkaali, mustikka, metsäalvejuuri, rönsyleinikki, hiirenporras, kyläkellukka, piharatamo, nurmitädyke, niittysuolaheinä, kielo, ahomansikka, sananjalka, voikukka, pujo, letohorsma, piikkiohdake ja tarhaillakko. Pensaskerrossessa esiintyy tiheässä kasvavien lehtipuiden taimien lisäksi vadelmaa ja taikinamarjaa. Kuvio ei muuntuneisuutensa vuoksi ole luettavissa uhanalaiseksi luontotyyppiä.

Kuva 19. Uimarannan lähistöä kuvion 18 itäosassa (vasen kuva) ja länsiosassa (oikea kuva).

Kuvio 19 Pajuluhta

Alasjärven lounaisrannalle, uimarannan länsipuolelle sijoittuu kapeana vyöhykkeenä pajuluhtaa, joka länsiosissa vaihettuu avoluhdaksi. Pohjakerroksessa okarahkasammal on runsaana. Kenttäkerroksen lajistoon kuuluvat mm. raate, terttualpi, kurjenjalka, rantamatara, keltakurjenmiekka, korpikaisla, luhtavilla, leveäosmankäämi, suohorsma, ja pullosara. Alasjärveltä laskevan ojan ympäristössä pullosara, raate, leveäosmankäämi ja kurjenjalka ovat kenttäkerroksen valtalajit. Kohde on edustavuudeltaan kohtalainen.

Kuva 20. Kuvion itäosien pajuluhtaa vasemmassa kuvassa ja oikealla kuvion länsiosien avoluhtaa.

Taulukko 4-1. Kooste selvitysalueen luontotyypeistä ja edustavuudesta. Edustavuuden luokittelussa on hyödynnetty Tampereen kaupungin luontotyyppien edustavuus- ja luonnontilaisuusluokittelua, jonka luokat ovat: ei luontotyyppi, heikko, kohtalainen, hyvä ja erinomainen.

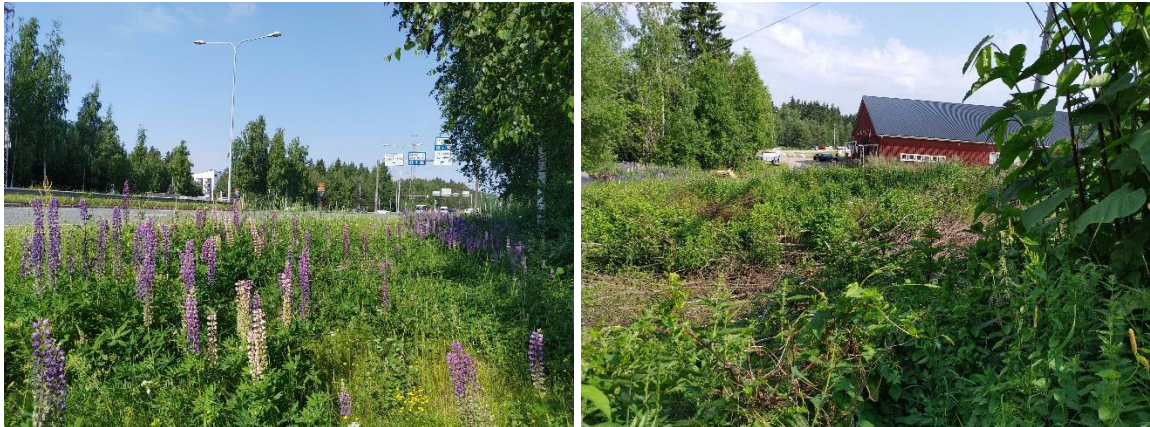
Kuvio	Luontotyyppi	Uhanalaisuusluokka maa/ Etelä-Suomi	koko	Edustavuus
1	Varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat	NT/VU		Heikko
2	Tuoreet keskiravinteiset lehdot	VU/VU		Kohtalainen
3	Kosteet keskiravinteiset lehdot	NT/NT		Kohtalainen
4	Varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat	NT/VU		Kohtalainen
5	Varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat	NT/VU		Heikko
6	Ei uhanalainen luontotyyppi	-		-
7	Varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat	NT/VU		Hyvä
8	Varttuneet havupuuvaltaiset lehtomaiset kankaat	NT/NT		Heikko
9	Ei uhanalainen luontotyyppi	-		-
10	Ei uhanalainen luontotyyppi	-		-
11	Ei uhanalainen luontotyyppi	-		-
12	Varttuneet kuivahkot kankaat	VU/EN		Heikko
13	Ei uhanalainen luontotyyppi	-		-
14	Varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat	NT/VU		Kohtalainen
15	Kosteet runsasravinteiset lehdot	VU/VU		Hyvä
16	Ei uhanalainen luontotyyppi	-		-
17	Varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat	NT/VU		Hyvä
18	Ei uhanalainen luontotyyppi	-		-
19	Pajuluhdat	LC/LC		Kohtalainen

4.2 Uhanalaiset ja suojellut kasvilajit

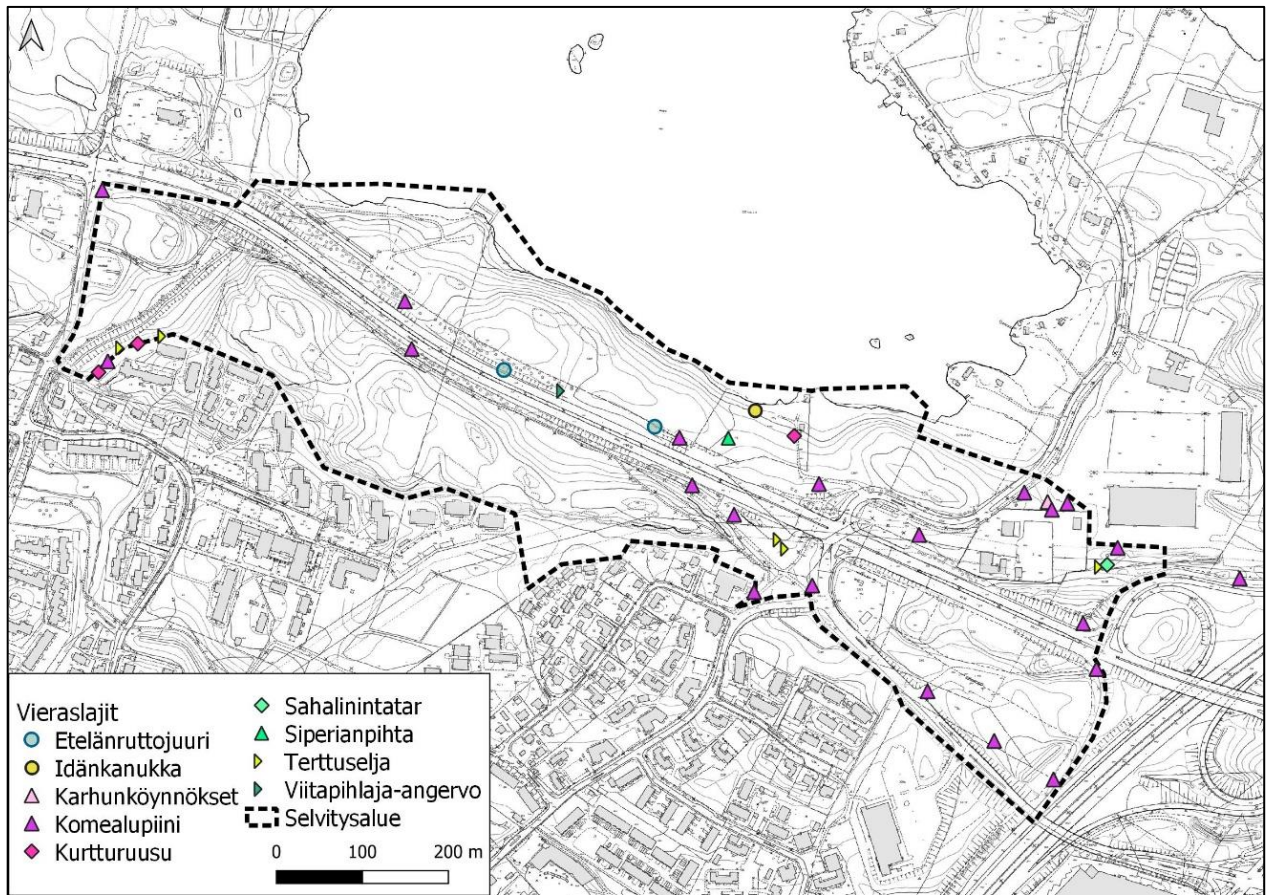
Selvitysalueella ei havaittu uhanalaisia tai suojeltuja kasvilajeja. Selvitysalueelle sijoittuvat aikaisemmat havaintotiedot huomionarvoisesta kasvilajistosta ovat hyvin vanhoja ja sijoittuvat Teiskontien alueelle, eikä näitä havaintoja tarkistettu maastotöiden yhteydessä.

4.3 Vieraslajit

Selvitysalueella esiintyy useita vieraslajeja, useimmiten teiden varsilla avoimilla alueilla sekä pihapiirien läheisyydessä. Yleisin selvitysalueelta havaittu vieraslaji on komealupiini, jota esiintyy useassa osassa selvitysalueutta erilaajuisina kasvustoina. Erityisesti Teiskontien varrella on laajoja komealupiiniesiintymiä. Muita selvitysalueella havaittuja EU:n vieraslajiasetuksessa tai kansallisesti haitalliseksi säädettyjä vieraslajeja ovat kurturuusu, sahalinintatar, idänkanukka, karhunköynnökset, etelänruttojuuri ja viitapihlaja-angervo. Useassa osassa selvitysalueutta kasvaa lisäksi terttuseljaa, jota ei ole luokiteltu haitalliseksi vieraslajiksi sekä muita puutarhalajeja, kuten röyhytatarta sekä töyhtö- ja pajuangervoja.

Kuva 21. Komealupiinia Teiskontien varrella (vasen kuva) ja sahalinintatarta, terttuseljaa sekä karhunköynnöksiä Niihaman ratsastuskeskuksen eteläpuolella.

Kuva 22. Vieraslajiesiintymät selvitysalueella.

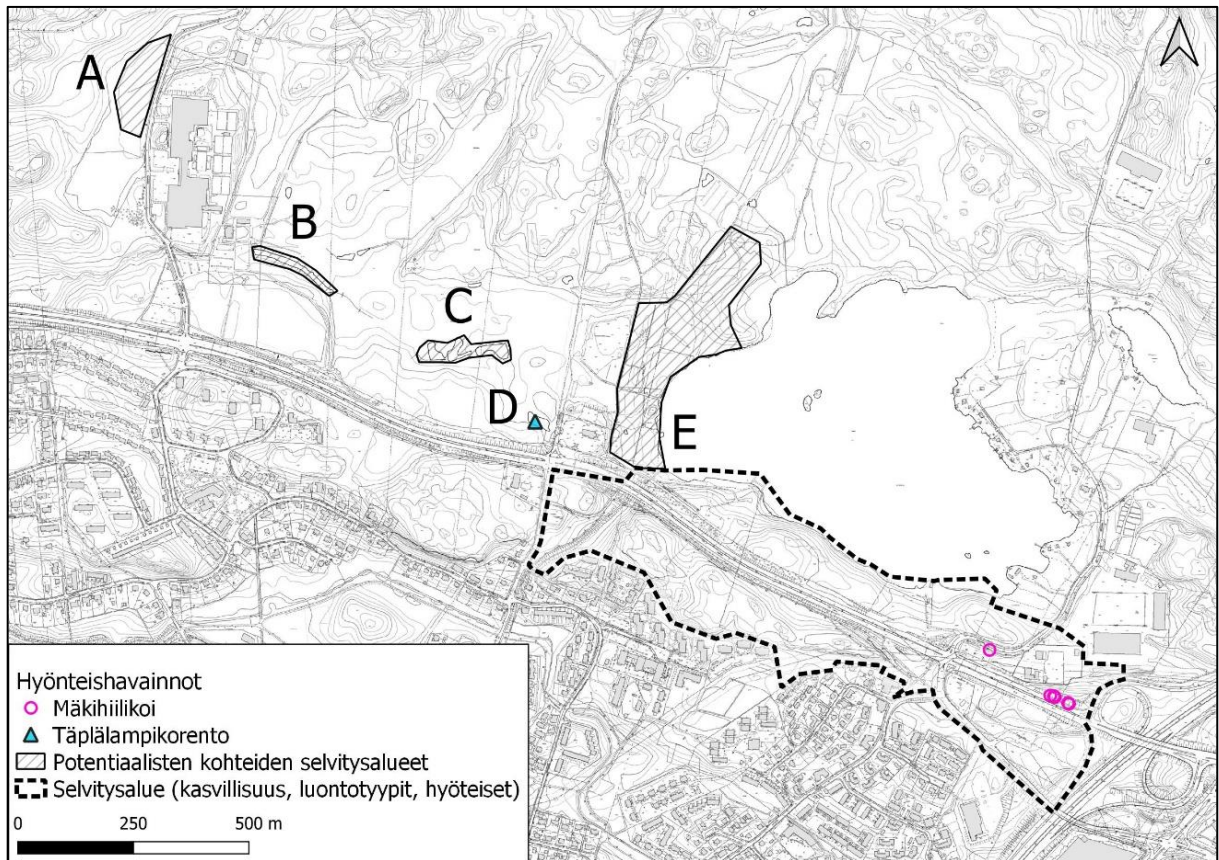
4.4 Hyönteiselvitys

4.4.1 Sudenkorennot

Varsinaisilla selvitysalueilla ei havaittu direktiivilajeihin kuuluvia sudenkorentolajeja. Täplälampikorento havaittiin kuitenkin Tammer Golfen kentän kaakkoiskulman lammella (kohde D, Kuva 23), joka ei kuulunut selvitysalueeseen. Kohde tarkastettiin vertailun vuoksi, sillä kentän lammilla ei havaittu lainkaan lampikorentoja ja se oli selvästi kirkasvetisempi ja monipuolisempi vesikasvillisuudeltaan kuin sameavetiset ja matalat selvitysalueen lammet.

4.4.2 Perhoset

Uhanalaisista lajeista selvitysalueella havaittiin ainoastaan mäkihiilikoi, jota havaittiin kahdelta alueelta: Niihaman liityntäparkin tuntumasta ja Teiskontien pohjoispuolelta sen itäpäästä juuri ennen Jyväskyläntien liittymää (Kuva 23). Jälkimmäisellä kohteella esiintyi myös päivänkakkarakalla eläviä lajeja, kuten aiemmin (2010) silmälläpidettäväksi ja vaarantuneeksi (2000) luokiteltua päivänkakkarakenttäkääriäistä (*Dichrorampha consortana*).

Kuva 23. Hyönteisselvityksen havainnot.

4.4.3 Kovakuoriaiset

Uhanalaisia tai Luontodirektiivin lajeja, kuten isolampisukeltajaa ja jättsukeltajaa ei selvityksessä tavattu. Erittäin lämmin ja kuiva kesä luultavasti vaikutti siihen, että varsinkin maakiitäjien ja sukeltajien esiintyminen ei ollut niin runsasta ja monipuolista pyydysaineistossa kuin odotettiin.

Kovakuoriaislajistoltaan Toimelantien länsipuolinen hetteikköinen luhta ja Alasjärven länsipään rantaluhta (kohde E, kuva 23) olivat myös lajistollisesti sitä, miltä näyttivät. Tyypillisiä hetteikkölajeja, joita paikoilta tavattiin, olivat mm. hetekiitäjäinen (*Oodes helopioides*), kaitapiilokiitäjäinen (*Patrobus assimilis*), useat kurekiitäjäislajit (*Agonum piceum*, *A. fuliginosum*, *A. thorey*) sekä luhta- ja ruokohyrrä (*Bembidion doris* & *B. transparens*). Lisäksi Toimelantien luhdalta löytyi haavimalla huomionarvoiset ristiseppä (*Selatosomus cruciatus*) ja koruseppä (*Ampedus tristis*).

Tammer Golfin lammikoilla (kohde B ja C, kuva 23) oli varsin tavanomainen lajisto, joka oli pääosin rantalajistoa. Kurekiitäjäisiä (*Agonum* & *Oxypselaphus obscurus*) ja tavallisia sysikiitäjäisiä (*Pterostichus*) sekä lehto- ja puistokiitäjäisiä (*Carabus hortensis* & *C. nemoralis*)

esiintyi runsaasti. Lehtikuoriaisista mainittakoon varsin paikoittainen vuohennokkanälvikäs (*Phyllobrotica quadrimaculata*). Varsinkin kentän keskellä olevilla auringonpaisteisilla lätäköillä oli runsaasti kuoriaisia pyydyksissä.

Sukeltajakuoriaisia havaittiin Tammer Golfiin lammikoilla runsaasti, mutta ne kuuluivat hyvin tavanomaisiin taito-, lieju-, laaka- ja soikosukeltajalajeihin (*Agabus*, *Ilybius ater*, *Y. fuliginosus*, *Acilius sulcatus* & *A. canaliculatus*, *Colymbetes*). Myös yksittäisiä keltalaita- ja rillisukeltajia tavattiin (*Dytiscus marginalis* & *D. circumcinctus*). Alasjärven länsiosan (kohde E, kuva 23) sukeltajakatiskassa oli selvästi vähemmän kuoriaisia, ja ne olivat pääosin samoja lajeja kuin selvitysalueen pienemmissä lammikoissa. Luultavasti kalat ja mahdollisuudet siirtyä viileämpiin vesiin vaikuttivat saaliin määrään.

5 ALUEEN KYTKEYTYMINEN VIHERVERKOSTOON

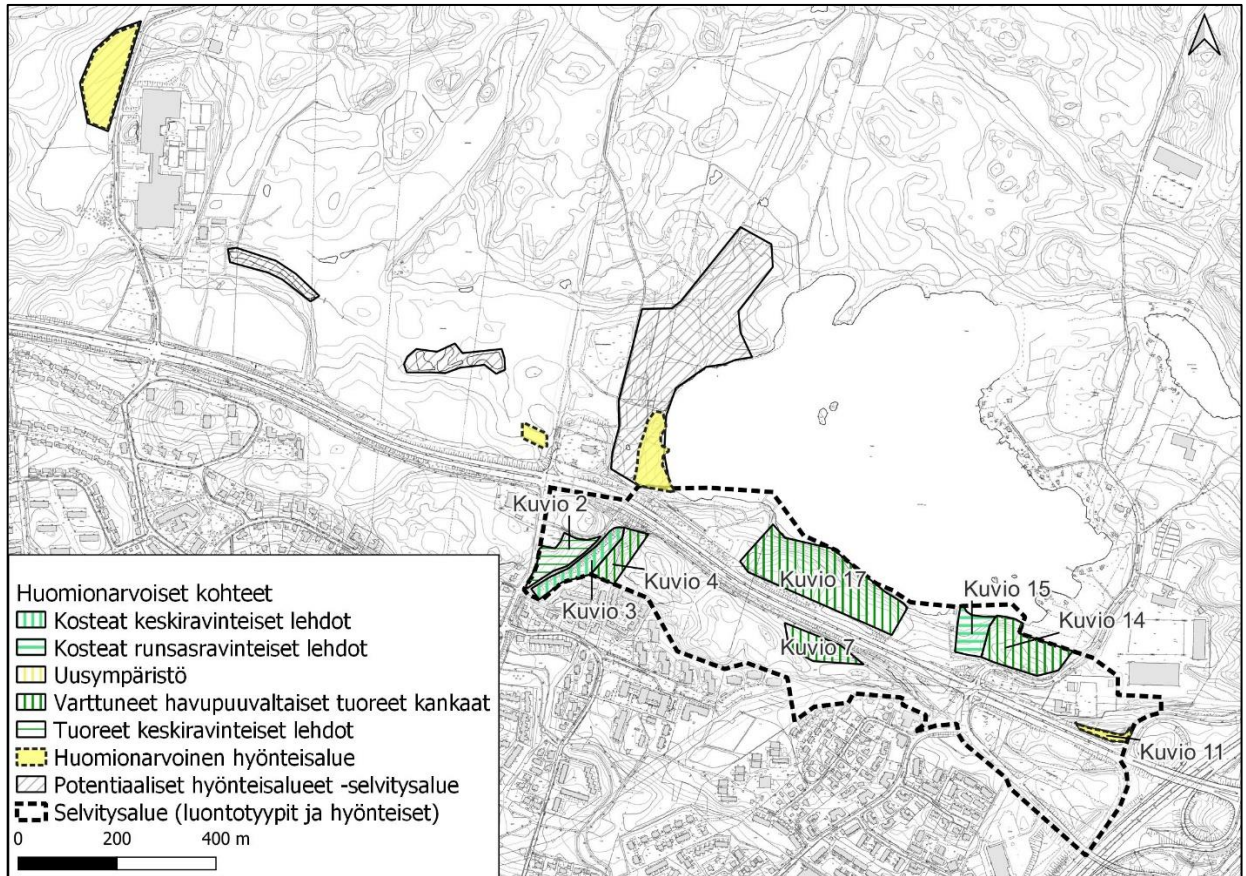
Selvitysalueelle sijoittuu Kantakaupungin yleiskaavassa 2040 osoitettu itä-länsisuuntainen Alasjärven etelärannalle sijoittuva ja selvitysalueelta itään ja koilliseen jatkuva keskuspuistoverkosto sekä ohjeellinen virkistysyhteys. Keskuspuistoverkosto ja ohjeellinen virkistysyhteys suuntautuvat myös alueen eteläreunalta lounaaseen, ohjeellinen virkistysyhteys pohjoiseen ja lounaaseen selvitysalueen länsiosissa. Teiskontien eteläpuolinen osuus selvitysalueesta on kaavassa osoitettu asumisen ja virkistykseen sekoittuneena alueena, jonne sijoittuu lisäksi ohjeellinen ekologinen yhteys. Alasjärven kaakkoisrannalle sijoittuu lisäksi ohjeellinen viherverkoston yhteystarve.

Kuva 24. Ote Kantakaupungin yleiskaavasta 2040 selvitysalueen ympäristössä. keskuspuistoverkosto on esitetty vaaleanvihreänä ja ohjeellinen virkistysyhteys vihreällä pisteiviivalla. Ohjeellinen ekologinen yhteys on esitetty kellertävän vihreällä kenoviivoituksella, asumisen ja virkistykseen sekoittunut alue punavihreällä kenoviivoituksella. Ohjeellinen viherverkoston yhteystarve on osoitettu vihreällä nuolella.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Selvitysalueella on melko edustavia ja yhtenäisiä metsäluontotyyppisiä, joista suurin osa on eriasteisesti hoidettua kaupunkialueille tyypillistä virkistysmetsää. Kasvillisuus on suuressa osassa selvitysalueella tavanomaista tuoreiden ja lehtomaisten kankaiden kasvillisuutta. Melko pienialaisesti esiintyy myös tuoreita ja kosteita lehtoja. Metsäalueet ovat paikoin voimakkaasti kuluneita virkistyskäytön seurauksena. Selvitysalueelle sijoittuu lisäksi useita muuttuneita sekä vahvasti kulttuurivaikutteisia kasvillisuuskuvioita. Selvitysalueella esiintyy runsaasti vieraslajeja, etenkin komealupiinia.

Kuva 25. Huomionarvoiset kohteet.

Uhanalaiset, osittain edustavat, edustavuudeltaan vähintään kohtalaiset luontotyypit tulisi huomioida alueen suunnittelussa. Etenkin Alasjärven etelärannan rakenteeltaan monipuoliset ja lahoppuustoiset tuoreen kankaan kuviot sekä lehtokuviot ovat huomionarvoisia kohteita. Uhanalasta tai suojeltua kasvilajistoa ei selvityksissä havaittu.

Selvitysalueelle sijoittuu useita kohteita, joita ei luokiteltu uhanalaisiksi luontotyypeiksi. Näistä merkittävin on selvitysalueen itäosiin sijoittuva tienpientareen paahteinen ympäristö, joka on kasvillisuudeltaan melko tavanomaista, mutta hyönteislajistoltaan huomattava. Selvitysalueelle sijoittuvat keskuspuistoverkosto, ohjeelliset ekologiset ja virkistysyhteydet tulee myös huomioida alueen suunnittelussa.

Hyönteisten kannalta alueen luonnontilaiset kohteet ovat lajistollisesti monimuotoisia, vaikka uhanalaisia lajeja ei mäkihiilikoin asuttamia paahdekohteita lukuun ottamatta havaittu. Nyt selvitysalueen itäosassa havaittu erityisesti suojeltavan ja erittäin uhanalaisen mäkihiilikoin asuttama paahderinne, joka erottui edukseen myös kasvilajistonsa puolesta, lienee syynä siihen, että mäkihiilikoita esiintyi yksitellen myös vähemmän paahteisen Niihaman liityntäparkin

alueella. Lajin esiintymä olisi hyvä rajata suojeltavaksi, jotta sen esiintymä väylän tuntumassa otetaan jatkossa huomioon.

Varsinaisen selvitysalueen ulkopuolella sijainnut kirkasvetisempi ja syvempi lampi Tammer Golfin kaakkoiskulmassa oli selkeästi täplälampikorenoille parhaiten soveltuva alue kentällä. Paikalla havaittiin ainoan käynnin aikana kaksi eri yksilöä. Täplälampikorento kuuluu EU:n luontodirektiivin liitteen IV lajeihin, ja sen levähdys- ja lisääntymispaikkojen hävittäminen tai heikentäminen on kielletty. Lammen päälle ei tule rakentaa, eikä sen lämpötaloutta tai valaistusoloja muuttaa. Direktiivilajin ollessa kyseessä rakentamiselle tulee olla poikkeuslupa. Asiasta kannattaa keskustella ELY:n viranomaisten kanssa. Laji sinänsä on tavallinen eikä edes uhanalainen, mutta tämä on lain kirjaimen suhteen epäolennaista. Vesikovakuoriaislajistoa ei tutkittu, sillä kohde ei ollut varsinaista selvitysalueita. Paikalla oli monipuolinen ranta- ja vesikasvillisuus. Muut selvitysalueen lammet olivat oletettavasti liian matalia ja sameita lampikorenoille, mutta niillä esiintyi muuta korentolajistoa runsaasti.

Hyönteislajistoltaan merkittäviksi kohteiksi voidaan lukea myös Toimelankadun länsipuolinen hetteikköinen luhta, jossa on myös runsaasti lahoppuustoa sekä Alasjärven länsirannan luhta rantalehtoineen, jossa on kookasta puustoa ja lahoppuuta. Hetteikkörintojen ja luhtien lajisto on suureksi osaksi omintakeista ja muuhun rantalajistoon verrattuna harvinaisempaa. Luhtaisia ja ranta-alueiden lajistoa suojeltaessa on hyvä huomioida, että suuri osa niiden lajistosta talvehtii aikuisena lähialueiden metsissä tulvariskin takia ja tarvitsee siksi selkeän metsäisen suojavyöhykkeen suojakseen. Toisaalta luhtien arvokas lajisto keskittyy yleensä niiden avoimille ja aurinkoisille alueille, joten liika umpeenkasvu, ojitukset ja korkeiden puiden varjostus voivat haitata lämpöä suosivaa lajistoa. Kohteet ovat arvokkaita sekä hyönteislajistoltaan että luontotyyppinä ja se suositellaan säästettäväksi luonnontilaisina.

7 LÄHTEET

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. ja Liukko, U.-M. 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. ISBN: 978-952-11-4974-0.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.) 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018: Luontotyyppien punainen kirja. Osa 2: Luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristö 5/2018. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. ISBN:978-952-11-4819-4.

Tampereen kaupunki 2016. Kantakaupungin liito-orava selvitys 2016. Kaupunkiympäristö, Maankäytön suunnittelu. 75 s.

Tampereen kaupungin WMS ja WFS-rajapinta – ilmakuvat, liito-oravalle soveltuvat elinympäristöt, arvokkaat lajihavainnot.